

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

24. ledna 2012*

„Sociální politika — Směrnice 2003/88/ES — Článek 7 — Nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok — Podmínka vzniku nároku stanovená vnitrostátní právní úpravou — Nepřítomnost pracovníka — Délka nároku na dovolenou v závislosti na povaze nepřítomnosti — Vnitrostátní právní úprava odporující směrnici 2003/88 — Úloha vnitrostátního soudu“

Ve věci C-282/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 2. června 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 7. června 2010, v řízení

Maribel Dominguez

proti

Centre informatique du Centre Ouest Atlantique,

Préfet de la région Centre,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts a U. Lohmus, předsedové senátů, A. Rosas, E. Levits (zpravodaj), A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz a A. Arabadžev, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,

vedoucí soudní kanceláře: R. Šereš, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 17. května 2011,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. Dominguez H. Masse-Dessenem a V. Lokiecem, avocats,
- za Centre informatique du Centre Ouest Atlantique D. Célicem, avocat,
- za francouzskou vládu G. de Berguesem, A. Czubinski a N. Rouam, jako zmocněnci,
- za dánskou vládu S. Juulem Jørgensenem, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: francouzština.

— za nizozemskou vládu C. Wissels a M. Noort, jako zmocněnkyněmi,
— za Evropskou komisi M. van Beekem a M. Van Hoofem, jako zmocněnci,
po vyloučení stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 8. září 2011,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 7 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby (Úř. věst. L 299, s. 9; Zvl. vyd. 05/04, s. 381).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi M. Dominguez a jejím zaměstnavatelem, Centre informatique du Centre Ouest Atlantique (dále jen „CICOA“), ohledně žádosti M. Dominguez o poskytnutí placené dovolené za kalendářní rok nevyčerpané za dobu od listopadu 2005 do ledna 2007 z důvodu pracovní neschopnosti v důsledku úrazu a podpůrně o vyplacení náhrady.

Právní rámec

Unijní právní úprava

- 3 Článek 1 směrnice 2003/88 stanoví:

„Předmět a oblast působnosti

1. Tato směrnice stanoví minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro úpravu pracovní doby.

2. Tato směrnice se vztahuje na

a) minimální doby [...] dovolen[é] za kalendářní rok [...]

[...]“

- 4 Článek 7 této směrnice zní následovně:

„Dovolená za kalendářní rok

1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby měl každý pracovník nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů v souladu s podmínkami pro získání a přiznávání této dovolené stanovenými vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi.

2. Minimální dobu placené dovolené za kalendářní rok nelze nahradit finanční náhradou, s výjimkou případů ukončení pracovního poměru.“

5 Článek 15 této směrnice stanoví:

„Příznivější ustanovení

Tato směrnice se nedotýká práva členských států uplatňovat nebo zavádět právní a správní předpisy, které jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků, nebo napomáhat nebo umožňovat uplatňování kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery, které jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků.“

6 Článek 17 směrnice 2003/88 stanoví, že se členské státy mohou od určitých ustanovení této směrnice odchýlit. Od článku 7 uvedené směrnice není povolena žádná odchylka.

Vnitrostátní právní úprava

7 Článek L. 223-2 první pododstavec code du travail (zákoník práce) stanoví:

„Pracovník, který doloží, že v průběhu referenčního roku byl u téhož zaměstnavatele zaměstnán po dobu odpovídající alespoň jednomu skutečně odpracovanému měsíci, má nárok na dovolenou v rozsahu dvou a půl pracovních dnů za odpracovaný měsíc s tím, že celková doba dovolené, na niž má nárok, nesmí překročit třicet pracovních dnů.“

8 Podle článku L. 223-4 uvedeného code du travail:

„Za skutečně odpracovaný měsíc se pro účely stanovení délky dovolené považuje doba odpovídající čtyřem odpracovaným týdnům nebo dvaceti čtyřem odpracovaným dnům. Doba placené dovolené, doba náhradního odpočinku [...], doba odpočinku rodičky [...], dny odpočinku přiznané z důvodu zkrácení pracovní doby a doba přerušování plnění z pracovní smlouvy z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání v trvání nejdéle jednoho roku nepřetržitě se považují za skutečně odpracovanou dobu [...].“

9 Článek XIV vzorového řádu v příloze celostátní kolektivní smlouvy zaměstnanců institucí sociálního zabezpečení ve čtvrtém pododstavci stanoví:

„Nárok na dovolenou za kalendářní rok v určitém roce nevzniká v případě nepřítomnosti v práci z důvodu nemoci nebo dlouhodobé nemoci, jež odůvodňovala přerušování práce na dobu nejméně dvanácti po sobě jdoucích měsíců [...] Tento nárok nově vzniká ke dni, kdy zaměstnanec opětovně nastoupil k výkonu práce s tím, že délka dovolené se stanoví poměrně ke skutečně odpracované době, za niž dosud nebyla přiznána dovolená za kalendářní rok“.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

10 Na M. Dominguez, zaměstnanou od roku 1987 u CICOA, se vztahuje celostátní kolektivní pracovní smlouva zaměstnanců institucí sociálního zabezpečení. V důsledku úrazu při cestě ze svého bydliště na pracoviště byla v době od 3. listopadu 2005 do 7. ledna 2007 v pracovní neschopnosti.

11 Maribel Dominguez se obrátila na pracovní soud a poté na Cour d'appel de Limoges a domáhala se přiznání 22,5 dnů placené dovolené za tuto dobu a podpůrně vyplacení náhrady.

12 Vzhledem k tomu, že uvedené soudy návrhy zaměstnankyně zamítly, podala M. Dominguez kasační opravný prostředek. Tvrdí, že úraz při cestě do zaměstnání je pracovní úraz a vztahuje se na něj stejný režim. Na základě článku L. 223-4 code du travail tak pro výpočet její placené dovolené musí být doba přerušování její pracovní smlouvy v důsledku úrazu při cestě do zaměstnání považována za skutečně odpracovanou dobu.

- 13 S ohledem na judikaturu Soudního dvora týkající se článku 7 směrnice 2003/88 vyjádřil Cour de cassation pochybnosti o slučitelnosti relevantních vnitrostátních ustanovení s tímto článkem.
- 14 Za těchto podmínek se Cour de cassation rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je třeba čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88[...] vykládat tak, že brání vnitrostátním předpisům nebo zvyklostem, podle nichž je nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok podmíněn skutečně odpracovanou dobou v trvání nejméně deseti dnů (nebo jednoho měsíce) během referenčního období?
 - 2) V případě kladné odpovědi, ukládá článek 7 směrnice 2003/88[...] – který vytváří zvláštní povinnost zaměstnavatele tím, že pracovníkovi, který byl v práci nepřítomen ze zdravotních důvodů po dobu jednoho roku či déle, poskytuje nárok na placenou dovolenou – vnitrostátnímu soudu, jemuž byl spor mezi soukromými osobami předložen, aby nepoužil odlišné vnitrostátní ustanovení, které v tomto případě vznik nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok podmiňuje skutečně odpracovanou dobou v trvání nejméně deseti dnů během referenčního roku?
 - 3) Vzhledem k tomu, že článek 7 směrnice 2003/88[...] nečiní rozdíl mezi pracovníky podle toho, zda jejich nepřítomnost v práci během referenčního období byla zapříčiněna pracovním úrazem, nemocí z povolání, úrazem při cestě do zaměstnání nebo ze zaměstnání nebo nemocí jinou než nemocí z povolání, mají pracovníci na základě tohoto ustanovení nárok na stejnou dobu placené dovolené bez ohledu na příčinu jejich nepřítomnosti v práci ze zdravotních důvodů, nebo je třeba toto ustanovení vykládat tak, že nebrání tomu, aby se doba placené dovolené lišila v závislosti na důvodu nepřítomnosti pracovníka v práci, jestliže vnitrostátní právní předpis stanoví za určitých podmínek dobu placené dovolené za kalendářní rok delší, než činí minimální doba placené dovolené za kalendářní rok v trvání čtyř týdnů, kterou stanoví směrnice [2003/88]?“

K první otázce

- 15 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátním předpisům nebo zvyklostem, podle nichž je nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok podmíněn skutečně odpracovanou dobou v trvání nejméně deseti dnů nebo jednoho měsíce během referenčního období.
- 16 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury musí být nárok každého pracovníka na placenou dovolenou za kalendářní rok považován za zásadu sociálního práva Unie, jež má zvláštní význam a od níž se není možno odchýlit, přičemž její provedení příslušnými vnitrostátními orgány může být uskutečněno pouze v mezích výslovně uvedených v samotné směrnici Rady 93/104/ES ze dne 23. listopadu 1993 o některých aspektech úpravy pracovní doby (Úř. věst. L 307, s. 18; Zvl. vyd. 05/02, s. 197), která byla kodifikována směrnicí 2003/88 (viz rozsudky ze dne 26. června 2001, BECTU, C-173/99, Recueil, s. I-4881, bod 43; ze dne 20. ledna 2009, Schultz-Hoff a další, C-350/06 a C-520/06, Sb. rozh. s. I-179, bod 22, jakož i ze dne 22. listopadu 2011, KHS, C-214/10, Sb. rozh. s. I-11757, bod 23).
- 17 Směrnice 93/104 tak musí být vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby členské státy jednostranně omezily nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok přiznaný všem pracovníkům tím, že uplatňují podmínku vzniku uvedeného nároku, v jejímž důsledku jsou někteří pracovníci z tohoto nároku vyloučeni (výše uvedený rozsudek BECTU, bod 52).
- 18 Členské státy samozřejmě mohou definovat ve své vnitrostátní právní úpravě podmínky pro výkon a provádění nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok, nemohou však podřídit samotnou existenci tohoto nároku jakékoliv podmínce (viz výše uvedený rozsudek Schultz-Hoff a další, bod 46).

- 19 Pravidla pro výkon a provádění nezbytná pro provedení ustanovení směrnice 93/104, kodifikované směrnicí 2003/88, tak mohou obsahovat určité odchylky, pokud jde o podmínky uplatnění nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok, ale tato směrnice neumožňuje, aby členské státy vyloučily samotný vznik nároku výslovně přiznaného všem pracovníkům (výše uvedené rozsudky BECTU, bod 55, jakož i Schultz-Hoff a další, bod 47).
- 20 Nadto vzhledem k tomu, že směrnice 2003/88 nečiní žádný rozdíl mezi pracovníky, kteří jsou během referenčního období nepřítomni v práci na základě pracovního volna z důvodu nemoci, a těmi, kteří během uvedeného období skutečně pracovali (viz výše uvedený rozsudek Schultz-Hoff a další, bod 40), vyplývá z toho, že pokud jde o pracovníky, kteří mají řádné pracovní volno z důvodu nemoci, nemůže členský stát vázat nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok přiznaný touto směrnicí všem pracovníkům na podmínku, že tito pracovníci během referenčního období stanoveného uvedeným státem skutečně pracovali (výše uvedený rozsudek Schultz-Hoff a další, bod 41).
- 21 Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátním předpisům nebo zvyklostem, podle nichž je nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok podmíněn skutečně odpracovanou dobou v trvání nejméně deseti dnů nebo jednoho měsíce během referenčního období.

Ke druhé otázce

- 22 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda článek 7 směrnice 2003/88 musí být vykládán v tom smyslu, že ve sporu mezi soukromými osobami je vyloučeno použití vnitrostátního ustanovení, které podmiňuje vznik nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok skutečně odpracovanou minimální dobou během referenčního období a odporuje uvedenému článku 7.
- 23 Úvodem je třeba uvést, že otázka, zda vnitrostátní ustanovení musí v rozsahu, v němž je v rozporu s unijním právem, zůstat nepoužito, vyvstává pouze tehdy, není-li možný žádný konformní výklad tohoto ustanovení.
- 24 V tomto ohledu podle ustálené judikatury platí, že vnitrostátní soudy jsou při použití vnitrostátního práva povinny vykládat vnitrostátní právo v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu dotčené směrnice, aby tak dosáhly výsledku jí zamýšleného, a dosáhly tak souladu s článkem 288 třetím pododstavcem SFEU. Tato povinnost konformního výkladu vnitrostátního práva je totiž inherentní systému Smlouvy o FEU v tom, že umožňuje, aby vnitrostátní soudy v rámci svých pravomocí zajistily plnou účinnost unijního práva, rozhodují-li o sporu, který jim byl předložen (viz zejména rozsudky ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, C-397/01 až C-403/01, Sb. rozh. s. I-8835, bod 114; ze dne 23. dubna 2009, Angelidaki a další, C-378/07 až C-380/07, Sb. rozh. s. I-3071, body 197 a 198, jakož i rozsudek ze dne 19. ledna 2010, Küçükdeveci, C-555/07, Sb. rozh. s. I-365, bod 48).
- 25 Tato zásada konformního výkladu vnitrostátního práva má samozřejmě určité meze. Povinnost vnitrostátního soudu přihlížet k obsahu směrnice, pokud vykládá a používá relevantní pravidla vnitrostátního práva, je tak omezena obecnými právními zásadami a nemůže sloužit jako základ pro výklad vnitrostátního práva *contra legem* (viz rozsudek ze dne 15. dubna 2008, Impact, C-268/06, Sb. rozh. s. I-2483, bod 100, jakož i výše uvedený rozsudek Angelidaki a další, bod 199).
- 26 Ve věci v původním řízení předkládající soud podle svého tvrzení naráží na takové omezení. Má za to, že čl. L. 223-2 první pododstavec code du travail, podle něhož je nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok podmíněn skutečně odpracovanou dobou v trvání nejméně jednoho měsíce během referenčního období, nelze vykládat v souladu s článkem 7 směrnice 2003/88.

- 27 V tomto ohledu je třeba připomenout, že zásada konformního výkladu nadto vyžaduje, aby vnitrostátní soudy učinily vše, co spadá do jejich pravomoci, s tím, že vezmou v úvahu veškeré vnitrostátní právo a použijí metody výkladu jím uznané, aby zajistily plnou účinnost dotčené směrnice a došly k výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí (viz rozsudek ze dne 4. července 2006, Adeneler a další, C-212/04, Sb. rozh. s. I-6057, bod 111, jakož i výše uvedený rozsudek Angelidaki a další, bod 200).
- 28 Ve věci v původním řízení je přitom článek L. 223-4 code du travail, podle něhož se na určité doby nepřítomnosti v práci nevztahuje požadavek skutečně odpracované doby během referenčního období, nedílnou součástí vnitrostátního práva, kterou musí vzít vnitrostátní soudy v úvahu.
- 29 Kdyby totiž vnitrostátní soud vykládal článek L. 223-4 code du travail v tom smyslu, že doba nepřítomnosti z důvodu úrazu při cestě do či ze zaměstnání musí být považována za dobu nepřítomnosti z důvodu pracovního úrazu, aby zajistil článku 7 směrnice 2003/88 plný účinek, nenarazil by tento soud na meze konformního výkladu článku L. 223-2 code du travail, zmíněné v bodě 26 tohoto rozsudku.
- 30 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že článek 7 směrnice 2003/88 nečiní žádný rozdíl mezi pracovníky, kteří jsou během referenčního období nepřítomni v práci na základě pracovního volna z důvodu nemoci, a těmi, kteří během tohoto období skutečně pracovali (viz bod 20 tohoto rozsudku). Z toho vyplývá, že nárok pracovníka nepřítomného během referenčního období v práci ze zdravotních důvodů na placenou dovolenou za kalendářní rok nemůže členský stát vázat na podmínku skutečného výkonu práce během tohoto období. Podle článku 7 směrnice 2003/88 nemůže být v případě žádného pracovníka, ať již má během uvedeného období pracovní volno z důvodu nemoci v důsledku úrazu, k němuž došlo na pracovišti či jinde, nebo v důsledku nemoci jakékoliv povahy či původu, dotčen jeho nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů.
- 31 Z výše uvedeného vyplývá, že předkládající soud musí, s přihlédnutím k veškerému vnitrostátnímu právu, zejména k článku L. 223-4 code du travail, a za použití jím uznané metody výkladu, za účelem zajistit plnou účinnost směrnice 2003/88 a dojít k výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí, ověřit, zda může dospět k výkladu tohoto práva umožňujícímu nahlížet na nepřítomnost pracovníka z důvodu úrazu při cestě do či ze zaměstnání jako na jeden z případů zmíněných v uvedeném článku code du travail.
- 32 Pokud by takový výklad nebyl možný, je třeba přezkoumat, zda má čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88 přímý účinek, a případně to, zda se jej M. Dominguez může vůči žalovaným v původním řízení, zejména vůči jejímu zaměstnavateli, tedy CICOA, s ohledem na jejich právní povahu dovolávat.
- 33 V tomto ohledu vyplývá z ustálené judikatury Soudního dvora, že ve všech případech, kdy se ustanovení směrnice z hlediska obsahu jeví jako bezpodmínečná a dostatečně přesná, jsou jednotlivci oprávněni dovolávat se jich před vnitrostátními soudy vůči státu, jestliže směrnicí neprovedl ve stanovené lhůtě do vnitrostátního práva nebo ji provedl nesprávně (viz zejména výše uvedený rozsudek ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, bod 103, jakož i citovaná judikatura).
- 34 Článek 7 směrnice 2003/88 tato kritéria splňuje vzhledem k tomu, že členským státům jednoznačně ukládá přesnou povinnost dosáhnout výsledku, která není vázána na žádnou podmínku, co se týče použití pravidla v ní obsaženého, spočívajícího v přiznání nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů každému pracovníkovi.
- 35 I když článek 7 směrnice 2003/88 ponechává členským státům určitý prostor k posouzení při přijímání podmínek pro získání a přiznávání nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok, který stanoví, tato okolnost se nedotýká přesnosti a bezpodmínečnosti povinnosti stanovené tímto článkem. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že článek 7 směrnice 2003/88 nefiguruje mezi ustanoveními uvedené

směrnice, od nichž článek 17 umožňuje odchylku. Je tedy možné určit minimální ochranu, kterou musí členské státy v každém případě na základě tohoto článku 7 poskytnout (viz obdobně výše uvedený rozsudek Pfeiffer a další, bod 105).

- 36 Vzhledem k tomu, že čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88 splňuje podmínky pro to, aby měl přímý účinek, je třeba kromě toho konstatovat, že CICOA, jeden ze dvou žalovaných v původním řízení, který je zaměstnavatelem M. Dominguez, je instituce činná v oblasti sociálního zabezpečení.
- 37 Je pravda, že podle ustálené judikatury směrnice sama o sobě nemůže zakládat jednotlivci povinnosti, a není tudíž možno se jí jako takové vůči němu dovolávat (viz zejména ze dne 14. července 1994, Faccini Dori, C-91/92, Recueil, s. I-3325, bod 20; ze dne 7. března 1996, El Corte Inglés, C-192/94, Recueil s. I-1281, bod 15; výše uvedený rozsudek Pfeiffer a další, bod 108, jakož i výše uvedený rozsudek Küçükdeveci, bod 46).
- 38 Nicméně je třeba připomenout, že pokud se jednotlivci mohou dovolávat směrnice nikoliv vůči soukromé osobě, ale vůči státu, mohou tak učinit, ať tento stát jedná jako zaměstnavatel, nebo jako veřejný orgán. V jednom i druhém případě je totiž třeba zabránit tomu, aby stát nemohl získat prospěch ze svého porušení unijního práva (viz zejména rozsudky ze dne 26. února 1986, Marshall, 152/84, Recueil, s. 723, bod 49; ze dne 12. července 1990, Foster a další, C-188/89, Recueil, s. I-3313, bod 17, jakož i ze dne 14. září 2000, Collino a Chiappero, C-343/98, Recueil, s. I-6659, bod 22).
- 39 Mezi entity, proti kterým se lze dovolávat ustanovení směrnice, která mohou vyvolávat přímé účinky, tak patří útvar, který byl bez ohledu na svou právní formu pověřen na základě aktu orgánu veřejné správy výkonem služby ve veřejném zájmu pod kontrolou posledně uvedeného orgánu a který k tomu disponuje výjimečnými pravomocemi ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných na vztahy mezi jednotlivci (viz zejména výše uvedené rozsudky Foster a další, bod 20; Collino a Chiappero, bod 23, jakož i rozsudek ze dne 19. dubna 2007, Farrell, C-356/05, Sb. rozh. s. I-3067, bod 40).
- 40 Vnitrostátní soud tedy musí ověřit, zda se článku 7 odst. 1 směrnice 2003/88 lze dovolávat vůči CICOA.
- 41 V případě kladné odpovědi by v důsledku článku 7 směrnice 2003/88, který splňuje podmínky pro to, aby měl přímý účinek, byl vnitrostátní soud povinen nepoužít jakékoliv odporující vnitrostátní ustanovení.
- 42 V případě záporné odpovědi je třeba připomenout, že i jasné, přesné a bezpodmínečné ustanovení směrnice, která má poskytnout práva nebo uložit povinnosti jednotlivcům, nemůže být jako takové uplatňováno v rámci sporu probíhajícího výlučně mezi jednotlivci (viz výše uvedený rozsudek Pfeiffer a další, bod 109).
- 43 V takové situaci se účastník řízení poškozený neslučitelností vnitrostátního práva s unijním právem nicméně může dovolávat judikatury vycházející z rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, Recueil, s. I-5357), aby případně dosáhl náhrady utrpěné škody.
- 44 Na druhou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že
- předkládající soud musí, s přihlédnutím k veškerému vnitrostátnímu právu, zejména k článku L. 223-4 code du travail a za použití jím uznané metody výkladu, za účelem zajistit plnou účinnost článku 7 směrnice 2003/88 a dojít k výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí, ověřit, zda může dospět k výkladu tohoto práva umožňujícímu nahlížet na nepřítomnost pracovníka z důvodu úrazu při cestě do či ze zaměstnání jako na jeden z případů zmíněných v uvedeném článku code du travail;
 - pokud takový výklad není možný, vnitrostátní soud musí ověřit, zda se s ohledem na právní povahu žalovaných v původním řízení vůči nim lze dovolávat přímého účinku čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88;

— pokud vnitrostátní soud nemůže dosáhnout výsledku stanoveného článkem 7 směrnice 2003/88, může se nicméně účastník řízení poškozený neslučitelností vnitrostátního práva s unijním právem dovolávat výše uvedeného rozsudku Francovich a další, aby případně dosáhl náhrady utrpěné škody.

Ke třetí otázce

- 45 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda článek 7 směrnice 2003/88 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu ustanovení, které podle příčiny nepřítomnosti pracovníka, jenž má volno z důvodu nemoci, stanoví dobu trvání placené dovolené za kalendářní rok rovnající se minimální době čtyř týdnů zaručené touto směrnicí nebo delší.
- 46 V tomto ohledu je třeba připomenout, jak bylo konstatováno v bodě 30 tohoto rozsudku, že článek 7 směrnice 2003/88 nijak nerozlišuje podle příčiny nepřítomnosti pracovníka, který má řádné volno z důvodu nemoci, jelikož každý pracovník, ať již má volno z důvodu nemoci v důsledku úrazu, k němuž došlo na pracovišti či jinde, nebo v důsledku nemoci jakékoliv povahy či původu, má nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů.
- 47 Nicméně, jak uvedla generální advokátka v bodě 178 svého stanoviska a Evropská komise ve svém písemném vyjádření, závěr učiněný v předchozím bodě neznamena, že směrnice 2003/88 brání vnitrostátním předpisům, které stanoví nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání déle než čtyři týdny, přiznaný za podmínek získání a přiznávání stanovených uvedeným vnitrostátním právem.
- 48 Z výslovného znění čl. 1 odst. 1 a 2 písm. a) jakož i čl. 7 odst. 1 a článku 15 směrnice 2003/88 totiž vyplývá, že tato směrnice se omezuje na stanovení minimálních požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví pro úpravu pracovní doby a nedotýká se práva členských států uplatňovat vnitrostátní předpisy, které jsou pro ochranu pracovníků příznivější.
- 49 Členské státy tak mohou stanovit, že nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok přiznaný vnitrostátním právem se liší podle příčiny nepřítomnosti pracovníka ze zdravotních důvodů, za podmínky, že bude vždy roven minimální době čtyř týdnů stanovené v článku 7 uvedené směrnice nebo delší.
- 50 Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátnímu ustanovení, které podle příčiny nepřítomnosti pracovníka, jenž má volno z důvodu nemoci, stanoví dobu trvání placené dovolené za kalendářní rok rovnající se minimální době čtyř týdnů zaručené touto směrnicí nebo delší.

K nákladům řízení

- 51 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 7 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátním předpisům nebo zvyklostem, podle nichž je nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok podmíněn skutečně odpracovanou dobou v trvání nejméně deseti dnů nebo jednoho měsíce během referenčního období.**

- 2) Předkládající soud musí, s přihlédnutím k veškerému vnitrostátnímu právu, zejména k článku L. 223-4 code du travail, a za použití jím uznané metody výkladu, za účelem zajistit plnou účinnost článku 7 směrnice 2003/88 a dojít k výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí, ověřit, zda může dospět k výkladu tohoto práva umožňujícímu nahlížet na nepřítomnost pracovníka z důvodu úrazu při cestě do či ze zaměstnání jako na jeden z případů zmíněných v uvedeném článku code du travail.

Pokud takový výklad není možný, vnitrostátní soud musí ověřit, zda se s ohledem na právní povahu žalovaných v původním řízení vůči nim lze dovolávat přímého účinku čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88.

Pokud vnitrostátní soud nemůže dosáhnout výsledku stanoveného článkem 7 směrnice 2003/88, může se nicméně účastník řízení poškozený neslučitelností vnitrostátního práva s unijním právem dovolávat rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90), aby případně dosáhl náhrady utrpěné škody.

- 3) Článek 7 odst. 1 směrnice 2003/88 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátnímu ustanovení, které podle příčiny nepřítomnosti pracovníka, jenž má volno z důvodu nemoci, stanoví dobu trvání placené dovolené za kalendářní rok rovnající se minimální době čtyř týdnů zaručené touto směrnicí nebo delší.

Podpisy.